

prosinec 2017

Dnešní Dárcovské listy lze považovat za mimořádné. Celé se věnují chystanému výkupu na jedné pozoruhodné východočeské lokalitě. „Běžné“ aktuality z kampaně najdete zase v jarním vydání.

Pomůžeme botanickému unikátu východních Čech?

Zbytka – zvláštní a přitom velmi příhodné jméno pro kousek přírody na Náchodsku, mezi Českým Meziříčím a Bohuslavicemi. Už pouhý pohled do mapy napoví, že jde o zbytek čehosi, co snad kdysi bylo všude, ale dnes je to již bez nadsázky raritou. Všude kolem jen pole, vsi a sem tam nějaký souvislý lesík. A tady, na břehu říčky Dědiny, najednou skoro deset hektarů nepravidelně seskládaných „fleků“, mozaika luk a drobných lesíků. Podobnou mozaiku tu vidíme už na nejstarších dochovaných mapách z 18. století a – samozřejmě s různými změnami – přežila celou tu dobu. I to samo o sobě už je unikát. Tady jde navíc o mozaiku přírodně velmi hodnotných biotopů. Několik různých typů přírodě blízkých lesů, sušší i vlhké louky na vápenném podkladě plné vzácných druhů rostlin, břehové porosty meandrující říčky, zbytek unikátních slatinišť...

(zdroj: www.mapy.cz)

Však botanici považují Zbytka za jednu z nejcennějších lokalit východních Čech. Nalezeno zde bylo na 700 druhů rostlin, z těch nejvzácnějších možno uvést alespoň violku vyvýšenou, huseník hajní, zvonečník hlavatý či řeřišnici bahenní, z těch atraktivnějších několik druhů orchidejí nebo kosatec sibiřský. Spíše kuriositou, neb pro laika mimo jeho rozlišovací

schopnost, je osm různých druhů „bahenních pampelišek“. Pozadu však nezůstává ani živočišstvo. Žije zde řada vzácných druhů brouků (asi nejvzácnější nápadně červený lesák rumělkový), motýlů a dalšího hmyzu, obojživelníci (kuňka ohnivá „může za to“, že je Zbytka zařazena mezi evropsky významné lokality), plazi, z ptáků například slavík nebo žluva.

Kriticky ohrožená violka vyvýšená má ve východních Čechách poslední dvě lokality výskytu.

Zvonečník hlavatý je na tom v celostátním měřítku o něco lépe – „jen“ silně ohrožený – na královéhradecku je však Zbytka pravděpodobně jediná jeho lokalita.

Různé změny v hospodaření a změny v krajině během 20. století daly Zbytkám nejednu ránu. Rozorání části luk, meliorace, výsadby hybridních topolů. Část nejcennějších slatin byla cíleně zalesněna, jiná samovolně zarostla, neboť nebylo výnosné je obhospodařovat. A do toho od konce 70. let čerpání vody pro Hradec Králové, které sice zastavilo „průmyslové zemědělství“, ale poměrně silně zasáhlo do vodního režimu (zejména před deseti lety svedli kolegové z ČSOP Jaro Jaroměř lýtý boj se státním aparátem i médii kvůli nadměrnému čerpání vod ohrožujícímu celou lokalitu). Přesto jde stále o nesmírně zajímavé území.

Od roku 1994 jsou Zbytka přírodní rezervací. Díky tomu se podařilo mimo jiné ochránit a obnovit zdejší louky, které jsou dnes ve výborném stavu. Nepodařilo se však zatím obnovit ona již zmíněná slatiniště, kdysi perlu této lokality. Z původních minimálně 8 hektarů dnes přežívá několik stovek

metrů čtverečních. Obnova je možná, znamená však razantní zásah do lesních porostů, které na jejich místě za poslední půlstoletí vznikly. A to není možné bez aktivní spolupráce vlastníků pozemků. Právě proto se Český svaz ochránců přírody rozhodl využít nabídky na odkoupení pozemků ve střední části rezervace. Na části pozemků mimo bývalé slatiniště by pak chtěl obnovit tzv. selský les, tedy řidší světlejší porost důležitý pro přežití řady druhů vzácného hmyzu, a v malých opukových lůmcích zkusit vytvořit tůně pro kuňky a další obojživelníky.

Více informací o kampani na výkup Zbytek naleznete na stránkách Velkojaroměřského pozemkového spolku www.jarojaromer.cz/budemit-smutny-pribeh-jedne-cenne-prirodni-rezervace-prece-jen-stastnejsi-konec, krásné povídání o lokalitě pak na serveru o přírodě východních Čech <http://bohemiaorientalis.cz/zbytek>.

Pár fotografií z pozemků, které by se měly kupovat – totálně zpustlé slatiniště, starý opukový lůmek, jeden z krásných starých dubů a loučka, které by také neuškodilo mírné prosvětlení...

Jak podpořit výkup Zbytek

Zatím máme na výkup Zbytek něco málo přes 100.000 Kč. Zejména díky kolegům z České botanické společnosti, kteří pojali akci jako memoriál za zesnulého kolegu doktora Aleše Hájka (1965 – 2017), který výzkumu a snahám o záchranu Zbytek věnoval takřka celý život. Patří jim za to velký dík. Jsme tedy v „poločase“.

Chcete-li pomoci s nashromážděním druhé poloviny potřebné částky, můžete tak učinit na účet veřejné sbírky Místo pro přírodu (9999922/0800) pod **specifickým symbolem 112**. Všem dárcům, kteří přispěli nebo se chystají přispět, moc děkujeme. Zakoupit můžete i **speciální darovací certifikát** s motivem Zbytek (viz obrázek).

Veškeré informace o vykoupěných lokalitách, průběhu sbírky a dalších aktualitách najdete na webu www.mistoproprirodu.cz a na facebookovém profilu www.facebook.com/mistoproprirodu.

